

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Пантелеймонов А.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Банківська система

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва)

освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова

(обов'язкова / за вибором)

факультет економічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету Харківського Національного університету імені В.Н.Каразіна

“20” березня 2019 року, протокол № 3

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доц., Дорошенко Н.О. доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від “28” лютого 2019 року № 8

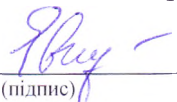
Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

_____
(підпис) Глущенко В.В.
_____
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету

Протокол від “12” березня 2019 року № 7

Голова методичної комісії економічного факультету

_____
(підпис) Євтушенко В.А.
_____
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Банківська система» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа і страхування;
спеціалізації Фінанси, банківська справа і страхування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів знань та навичок функціонування банківської системи України та здійснення основної банківської діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння студентами теоретичних знань і здобуття практичних навичок виконання грошово-кредитних операцій, що здійснюються при обслуговуванні фізичних та юридичних осіб;
- формування системи знань, щодо устрою банківської системи, її функцій, механізмів взаємодії, сучасного стану банківської системи;
- розрахунок премій та комісій;
- вибір оптимальних дій при здійсненні основних банківських операцій;
- ухвалення рішень, щодо мінімізацій та управління валютним ризиком.

1.3. Кількість кредитів: денна форма навчання –4;

Заочна форма навчання - 3

1.4 Загальна кількість годин: денна форма навчання –120;

Заочна форма навчання - 90

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / <u>за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	5-й
Лекції	
30 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
15 год.	-год.
Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
75 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

- вивчити теоретичні основи роботи банків;
- набути практичні навички оформлення касових операцій;
- знати операції та функції банківської системи;
- засвоїти структуру банків
- приймати рішення щодо вибору конкретних дій при оформленні кредитів;
  - опанувати систему рефінансування;
- прогнозувати напрям руху валютного курсу на підставі аналізу основних курсоутворюючих факторів;
- ухвалювати рішення, щодо мінімізацій та управління валютним ризиком;
- розуміти вимоги банків у сфері валютного регулювання і контролю при здійсненні валютних операцій;
- обирати ефективних форм фінансування зовнішньоекономічної діяльності;
- демонструвати широкий кругозір при аналізі особливостей банківської системи України;

- переконувати, аргументувати, вести результативні ділові бесіди щодо основних банківських операцій

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетенції

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
3. Здатність працювати у команді.
4. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
5. Здатність працювати автономно.

Фахові компетенції

1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
2. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
3. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
4. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
5. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

Програмні результати навчання

1. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
2. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
3. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
4. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
5. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
6. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
7. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
8. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
9. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основною метою викладання курсу «Банківська система» є оволодіння студентами професійними знаннями у галузі комерційної діяльності банків та вивчення правил організації банківської справи.

Предмет дисципліни – економічні відносини, що виникають між банками, їх клієнтами та центральним банком в процесі здійснення банками своєї діяльності.

Курс «Банківська система» займає провідне місце в навчальному процесі, оскільки дає методичні знання і практичне вміння виконувати найбільш поширені банківські операції та послуги. Вивчивши цей курс, майбутні фахівці з фінансів знатимуть як і зможуть безпосередньо виконувати основні банківські операції, працюючи у відповідних структурних підрозділах банків. Дисципліна «Банківська система» є однією із профілюючих у підготовці фахівців фінансового профілю. Вона логічно продовжує фінансові дисципліни, які вивчалися на попередніх етапах підготовки фахівців фінансово-банківського профілю. Дисципліна «Банківська система» має тісний взаємозв'язок з такими дисциплінами, як «Гроші та кредит», «Грошово-кредитна політика», «Банківські операції» тощо.

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є надання студентам:

- знань з теорії банківництва;
- теоретичних знань та практичних навичок із застосування організаційних та методичних прийомів ведення банківської справи;
- практичних навичок з оцінки фінансового становища комерційного банку, його кредитних ризиків.

Вивчивши курс студент повинен знати:

- суть, значення і правову основу діяльності банківських систем;
- елементи банківських систем та основні вимоги до них;
- загальну концепцію банківських систем;
- інструменти безготівкових розрахунків, організацію розрахунків тощо;
- зміст і основи нормативно-правових документів, що регулюють діяльність учасників банківських систем в Україні;
- механізм дії зарубіжних банківських систем.

Вивчивши курс студент повинен вміти:

- вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних проблемах банківництва;
- вміло використовувати методи і процедури розрахунку економічних нормативів комерційних банків;

- прогнозувати і знаходити шляхи підвищення ефективності діяльності комерційних банків;
- розробляти і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо інвестиційного портфеля комерційного банку;
- формувати та обґрунтувати власну думку про стан фінансової звітності та фінансовий стан суб'єктів банківництва.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність банківської системи і економічні основи її діяльності.

1. Історія розвитку банківської системи.
2. НБУ – банк государства (структура, функції и операції).
3. Порядок створення банків в Україні.
4. Сутність і специфіка діяльності банків.

Тема 2. Банківський менеджмент

1. Поняття банківського маркетингу
2. Особливості банківського менеджменту
3. Основні напрямки банківського менеджменту.

Тема 3 Банківський маркетинг

1. Сутність банківського менеджменту
3. Принципи та прийоми банківського маркетингу.
4. Складові частини банківського маркетингу.

Тема 4. Організація грошового обороту Національним банком України

1. Сутність грошового обігу
2. Емісія грошей – роль центрального банку
3. Регулювання грошового обігу НБУ

Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами

1. Рефінансування банків шляхом операцій на відкритому ринку
2. Рефінансування за допомогою операцій РЕПО
3. Надання НБУ стабілізаційного кредиту
4. Депозитний сертифікат НБУ та його використання

Тема 6. Валютна політика НБУ

1. Задачі валютного регулювання і контролю (суб'єкти)
2. Методи валютного регулювання
3. Валютні операції і операції пов'язані з рухом капіталу
4. Платіжний баланс держави, форми його побудови.

3. Структура навчальної дисципліни

Теми	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	у с ь о г о	у тому числі			у с ь о г о	у тому числі		
		л е к ц ії	с е м і н а р с ь к і з а н я т т я	с а м о с т і й н а р о б о т а		л е к ц ії	с е м і н а р с ь к і з а н я т т я	с а м о с т і н а р о б о т а
Тема 1. Сутність банківської системи і економічні основи її діяльності.	20	5	8	7	11	2		9
Тема 2. Банківський менеджмент	20	5	7	8	11	1		10
Тема 3. Банківський маркетинг	20	5	2	13	11	1		10
Тема 4. Організація грошового обороту Національним банком України.	20	5	7	8	11	2		9

Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами	20	5	7	8	23	2		21
Тема 6. Валютна політика НБУ	20	5	2	13	12	2		10
Усього	120	30	33	57	90	10		80

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність банківської системи і економічні основи її діяльності.	6
2	Тема 2. Банківський менеджмент	4
3	Тема 3. Банківський маркетинг	4
4	Тема 4. Організація грошового обороту Національним банком України.	4
5	Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами	6
6	Тема 6. Валютна політика НБУ	6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю
1	Тема 1. Сутність банківської системи і економічні основи її діяльності.	6	Презентація, кросворд
2	Тема 2. Банківський менеджмент	4	Доповідь, ребус
3	Тема 3. Банківський маркетинг	4	Презентація, кросворд
4	Тема 4. Організація грошового обороту Національним банком України.	4	Доповідь, виступ
5	Тема 5. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами	6	Презентація
6	Тема 6. Валютна політика НБУ	6	Опитування

Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Банківська система» є підготовка презентації власного комерційного банку, який би був конкурентоздатний і унікальний на певному ринку.

Розробити рекламу власного банку та його послуг.

7. Методи контролю

Контроль та оцінка знань, вміння та навичок студентів є важливим елементом навчально-виховного процесу. При правильній організації він сприяє розвитку пам'яті, мислення та мови учнів, систематизує їхні знання, своєчасно викриває прорахунки навчального процесу та служить їх запобіганню. В даному курсі доцільно використовувати наступні методи контролю:

- тестування;
- оцінка усної розгорнутої відповіді на питання;
- співбесіда;
- оцінка письмової відповіді на питання;
- оцінка підсумкового контролю у вигляді іспиту.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
						контрольна робота	
Т е м а	Т е м а	Т е м а	Т е м а	Т е м а	Т е м а		
1	2	3	4	5	6		
5	6	6	6	6	6	25	
						40	100

Оцінювання знань, умінь і навичок студентів з дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, затвердженого наказом ректора університету від 28.07.2009 № 0501-1/138.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять проводиться за шкалою, визначеною кафедрою, за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу курсу;
- обізнаність з основною (обов'язковою) та додатковою літературою, а також із сучасною вітчизняною і зарубіжною літературою з питань, що розглядаються;
- уміння поєднувати теоретичні знання з вирішенням практичних завдань при розгляді ситуаційних завдань (кейсів), розв'язанні задач, проведенні розрахунків тощо при виконанні завдань, винесених на обговорення аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, уміння захищати свою позицію та здійснювати узагальнення інформації, отриманої з доповідей інших осіб.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Чотириохривнева	Дворівнева
70-89		
50-69		
1-49		

Результати складання іспитів (написання підсумкової комплексної контрольної роботи) оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і модульного контролю) та за результатами підсумкового контролю (іспиту чи підсумкового модульного контролю), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

10. Методичне забезпечення

1. Дорошенко А.Г., Дорошенко А.А. Банковские операции: Учебное пособие.Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2006. - 60с.
2. Дорошенко А.Г. Банківські операції: Курс лекцій. 2017. – електронний варіант.
3. Конспект лекцій з дисципліни «Банківські операції» для студентів зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» рівень підготовки бакалавр /О.Г. Дорошенко, Н.О. Дорошенко, Х.: ХНУ ім.. В.Н.Каразіна, 2018. – 156 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Банківські операції / За ред. В.І.Міщенко. – К.: Знання, 2006. – 727.;
2. Банківські операції: Підручник/ А.М.Мороз, М.І. Савлук, М.Ф.Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М.Мороза.–К.:КНЕУ, 2000.–384 с.
3. Банковское дело: Учебник / Под ред. О.И.Лаврушина. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 227 с.
4. Банковское дело: Учебник /О.И. Лаврушина, И.Д. Мамонова, Н.И. Валенцева; под ред.засл.деят. науки РФ, д-ра экон. Наук, проф. О.И. Лаврушина. – 8-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2009. – 768с.
5. Коцовська Р.,Ричаківська В.,Табачук Г.,Грудзевич Я.,Вознюк М./ Операції комерційних банків.- 3-тє вид. - К.: Алерта: Львів: ЛБІ НБУ. 2003.-500 С;

Додаткова

1. Бюлетень Національного банку України.

2. Вісник Національного банку України.

Допоміжна

1. Аналіз діяльності комерційних банків. / За ред. Проф. Ф. Ф. Бутинця та проф. А. М. Герасимовича. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 384 с.
2. Банківський менеджмент: Підручник / За ред.. О.А.Кириченка, В.І.Міщенко. – К.: Знання, 2005. – 831 с.
3. Банківські операції: Підручник/ А.М.Мороз, М.І. Савлук, М.Ф.Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М.Мороза.–К.:КНЕУ, 2000.–384 с.
4. Банковское дело: Учебник / Под ред. О.И.Лаврушина. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 227 с.
5. Банковское дело: Учебник /О.И. Лаврушина, И.Д. Мамонова, Н.И. Валенцева; под ред.засл.деят. науки РФ, д-ра экон. Наук, проф. О.И. Лаврушина. – 8-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2009. – 768с.
6. Бернстайн У. Разумное распределение активов. – Лори - 2005, 336 стр.
7. Валютні операції: Навч. посібник / Л. П. Петрашко. – К.: КНЕУ. – 2001. – 204 с.

12. Інформаційні ресурси

1. www.bank.gov.ua – Офіційний сайт НБУ
2. www.kmu.gov.ua –Кабінет Міністрів України
3. www.me.gov.ua –Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України
4. www.minfin.gov.ua–Міністерство фінансів України
5. www.mlsp.kiev.ua –Міністерство праці і соціальної політики
6. www.rada.kiev.ua –Верховна Рада України
7. www.ssmc.gov.ua – Держкомісія по цінним паперам
8. www.sta.gov.ua –Податкова служба України
9. www.ukrstat.gov.ua –Міністерство статистики
10. www.zakon.rada.gov.ua – Законодавство України